

Οἱ Ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι κατεφρόνουν τὸ Ἐμπόριον, καὶ μόλις τὸς Μεγαλεμπόρους ἐνόμιζον τιμίς κατὰ τὸν Κικέρωνα (α). ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀνδρείον Ἔθνος ἀφ' οὗ ἔπαυσεν ἀπὸ τῆς νᾶ καταπορθεῖν, καὶ νᾶ εὐρίσκη ληλασίας, εἶδε προφανῶς, ὅτι τὸ μόνον ἰατρικὸν εἰς τὰς χρείας του, καὶ ὑποστήριγμα τοῦ θρόνου τῆς, ἦτον τὸ Ἐμπόριον, τὸ περιεποιήθη, τὸ ἐπροστάτευσεν, καὶ ὠφελήθη.

Καὶ τί ζητῶ παλαιὰ παραδείγματα ἔχοντας ἀνά χειρας νέον, καὶ κοινῶς ἐγνωσμένον; Οἱ Βασιλεῖς τοῦ εὐρυχώρου Βασιλείς τῶν Ῥώσων ἕως τῆς Μεγάλου Πέτρου, κατὰ παλαιὸν Νόμον, ἴδιον εἰς πολλὰς Ἀσιατικὰς αὐτοδеспότους Ἐπικρατείας, δὲν συνεχώρουσαν εἰς τὸ Ἔθνος των νᾶ ἀποδημῆν, καὶ νᾶ συγκοινωνῆν μετὰ λοιπὰ Ἔθνη, ὑποπτευόμενοι μήπως χάτῃ τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν των: ἀλλ' ὅποια ἦσαν τὰ ἦθη τῆς Ἐθνους! βάρβαρα, καὶ παντελῶς ἀκαλλιέργητα.

Ὁ Μέγας ἐκεῖνος τῆς Ῥωσσίας Πατὴρ, καὶ μορφωτὴς, καταβὰς πρὸς καιρὸν ἀπὸ τὸν Αὐτοκρατορικὸν τοῦ θρόνον, ἐπῆγε καὶ ἔστησε τὴν καλύβην του εἰς τὸ ναυπηγεῖον τοῦ τότε ἐμπορικωτέρου Ἐθνους, καὶ ἐδιδάχθη τὴν Ναυτικὴν, τὴν ψυχὴν τοῦ Ἐμπορίου· καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα τῆς, ἀνέλαβε τὸς οἵκας τῆς Διοικήσεως, καὶ πρῶτος ἐδίδαξε τὸ Ἔθνος του, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτὰ τῆς Ναυτικῆς, καὶ τοῦ Ἐμπορίου, καὶ ὄχι μόνον ἐπέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ ἐβίασεν τοὺς ὑπηκόους του νᾶ συνεμπορευθῆν μετὰ λοιπά

(α) Εὐτελὲς ὑπολαμβάνετο πρὸ μικρὸν Ἐμπόριον· πρὸ δὲ μέγα καὶ πρὸς φέρον καὶ εἰς πολλὰς ταῦτα χωρὶς ἐπάρσεως διανεμῶν, ἢ καὶ εἰς ἕτερον τινὰ ἐπίφορον. Περὶ Καθηκόντων, Βιβλ. α΄.

πὰ Ἑθνη. Σύγκρινον τώρα τὰ ἤθη, καὶ τὸ πολίτευμα τῶν Ῥώσων μὲ τὰ πρότερα ἐκεῖνα, καὶ μάθε ἂν τὸ Ἐμπόριον φθείρῃ τὰ ἤθη, ἢ αἱ τέχναι βλάπτουν τὰ Ἑθνη.

Ἄλλ' ἀκὺν νὰ μοι ἀποκρίνηται κανεὶς γέρον ὁμογενῆς, ὅτι πολλοὶ νέοι ἔδικοί μας ἀποδημήσαντες εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τὸ Ἐμπόριον, ἔφθειραν τὰ ἠθῶν, διότι ἔχασαν τὸ πρὸς τὴν Θρησκείαν χρεωτούμενον σέβας, καὶ ἔπεσαν, καὶ πίπτουν ἀναισχύτως εἰς τὰ σαρκικὰ πάθη. Σύμφημι· εὐρίσκονται τοιοῦτοι ἀνόητοι, ἀλλὰ δὲν ἔσφαλε τὸ Ἐμπόριον· διότι αὐτὸ ζητεῖ οἰκονομίαν, ταπεινώσιν, καὶ φιλοπονίαν. Τὸ σφάλμα εἶναι τῶν γονέων καὶ συγγενῶν, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἀνέθρεψαν χωρὶς ἐπιμέλειαν· δὲν τοὺς ἐδίδαξαν καθὼς πρέπει τὸ χρεωτούμενον σέβας πρὸς τὴν Θρησκείαν, μήτε τοῖς ἐζωγράψισαν μὲ τὰ πρέποντα βδελυρὰ χρώματα τὴν αἰσχύνην τῆς ἀκρασίας τῶν.

Τὸ Ἐμπόριον, καθὼς καὶ ὁ ἐξ αὐτῆ γινόμενος πλῆθος, καὶ αἱ ἐπιστῆμαι αὐταὶ, εἶναι ὄργανα χρήσιμα εἰς τὸν ἄνθρωπον, καθὼς ἢ μάχαιρα καὶ τὰ ὄπλα, τὰ ὅποια ὅταν τινὰς τὰ μεταχειρισθῇ, καθὼς πρέπει, πρὸς ὑπηρεσίαν, ἢ ὑπεράσπισιν ἑαυτῆ, καὶ τῆς πατρίδος, εἶναι ἐπαινετά· ὅταν δὲ πρὸς ἀνδροφονίαν, καὶ τυραννίαν, εἶναι ἐπίμεπτα. Ὅταν ὁ ἐπιστήμων, καὶ ὁ πλῆσιος μεταχειρίζωνται τὴν προκοπὴν τῶν πρὸς ὠφέλειάν τῶν, καὶ τοῦ πλησίου, εἶναι καὶ ἡ προκοπῆ τῶν ἀξιέπαινος· ὅταν δὲ ὁ μὲν γράφῃ καὶ διδάσκῃ κατὰ Θρησκείας, καὶ πολιτεύματος, καὶ τῶν καλῶν ἠθῶν, ὁ δὲ πλεονεκτῇ καὶ αἰσχροκερδῇ κατὰ τοῦ πλησίου, ἢ ζῇ αἰσώτως καὶ αἰσχροῦς, τί πταίουσιν αἱ ἐπιστῆμαι; ἢ τί σφάλλει ὁ πλοῦτος; τὰ καθ' ἑαυ-

ἑαυτὰ πρὸς κακίαν, ἢ ἀρετὴν οὐδέτερα, καθὼς καὶ τὸ Ἐμπόριον;

Ὁμολογῶ ὁμῶς μὲ τοὺς ὑπερασπιζομένους τὴν ἀπλοτάτην ζωὴν, ὅτι ἡμεῖς διὰ τοῦ Ἐμπορίου μεταχειρίζομεθα πολλὰ ἀχρηστα πράγματα, ὡς Πετράδια, Καφὲν, Θέ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ποτὰ, κόνιν νικοτιανὴν, ἢ καὶ καπνὸν αὐτῆς, σαλικά, μεταξωτὰ, πολυτίμους διεσφάρας, ἀρώματα, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅσα εἶναι τῆς πολυτελείας, καὶ τῆς τρυφῆς ὕλη. Ἄλλ' εἶναι δυνατόν τάχα νὰ ἐμποδισθῶν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῶ νὰ τὰ μεταχειρίζωνται; Ἡ Ἱστορία μᾶς ἐφύλαξε μυρία παραδείγματα, ὅτι πολλοὶ Βασιλεῖς, καὶ Νομοθέται ἐδέσπισαν, διέταξαν, καὶ ἐβίασαν τοὺς ὑπηκόους των εἰς διαφόρους ἐποχὰς, καὶ Ἐθνη νὰ ἀπέχων ἀπὸ μερικὰ τῶτων· ἀλλ' ἢ πρὸς ὀλίγον, ἢ παντελῶς δὲν εἰσηκούσθησαν.

Ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν προρρηθεῖσαν αἰτίαν τῆς ἀνευχαριστήσεώς του εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον, πάσχει ἀπὸ εἶδος μανίας, ζητῶν εἰς τὰ μέταλλα, εἰς τὰς πέτρας, εἰς τὰ δέρματα, εἰς τὰ ἀρώματα ἐκείνην τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν ὁποίαν, ἀφ' ἧ ἔχασεν εἰς τὴν Ἐδέμ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν εὕρῃ ἐν ὅσῳ ζῆ μὲ τοῦτο τὸ ὑλικὸν σῶμα· καὶ ἂν ἐμποδισθῆ ἀπὸ τὸν Νόμον διὰ νὰ μὴ μεταχειρισθῆ τι, τότε ἀνάπτει ἢ ἐπιθυμίας τῆς περισσότερον, καὶ τὸ ζητῆ μὲ ἀκράτητον ὀρμὴν· ὥστε. ἂν δὲν ἦναι δυνατόν νὰ ἐμποδισθῆ ἢ μεταχειρίσις αὐτῶν, συμφερότερον εἶναι νὰ μετακομίζωνται ἀπὸ ὁμογενεῖς Ἐμπόρους, διὰ νὰ μὴ φορολογώμεθα ἀπὸ ξένα Ἐθνη, καὶ ἀφανίζόμεθα.

Διὰ τοῦτο τὰ εὐνομούμενα Εὐρωπαϊκὰ Βασίλεια ἐδόθησαν εἰς τὰς Τέχνας, καὶ τὸ Ἐμπόριον· ἀφ' οὗ δηλαδὴ ἐπληροφόρηθησαν ἰμπράκτως, ὅτι εἶναι ἀδύνα-

νατον να ἐμποδισθοῦν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τοῦ να ζή-
 τῶν, καὶ να ἀγοράζεν μὲ ἄλλην τόσῃν ἐπιθυμίαν
 ὅσον εἶναι σπάνια τὰ πράγματα, Μὲ τὸ ἴδιον Ἐμ-
 πόριον κάμνεν να μένη εἰς τὸν τόπον, καὶ τὸν λαόν
 των, τὸ κέρδος τῶν ξένων Ἐμπόρων εἰς πραγματείας,
 αἱ ὁποῖαι ἢ διὰ τὴν ὕλην, ἢ διὰ κάποιον τρόπον κα-
 τασκευῆς, διωρίσθησαν παρὰ τῆς φύσεως εἰς ξένα
 κλίματα, καὶ μὲ τὴν προστασίαν εἰς τὰς τέχνας
 ἀποκτοῦν ἴδια ἐργόχειρα, καὶ βαναυσουργήματα πρὸς
 χρῆσιν τῶν ἐντοπίων, καὶ πρὸς ἀλλαγὴν ἂν ἦναι
 δυνατὸν τῶν ἔξωθεν εἰσκομιζομένων πραγματειῶν, ὡς
 ἀνωτέρω.

Ταῦτα διασκεψάμενον πρὸ ὀλίγων ἡδὴ ἐτῶν καὶ
 τὸ κηδεμονέστατον, καὶ ἐλεημονητικώτατον τοῦτο Ὀ-
 θωμανικὸν Κράτος ἐπὶ τοῦ αἰοδῆμος ἐκείνου Σουλτᾶν
 Σελὶμ τῷ Τρίτου, διὰ μεσιτείας, καὶ προβλήματος
 πολλῶν ἐγκρίτων τῷ Γένους, ἐξέδοτο Ἀυτοκρατορικὸν
 Θεσπισμα, καὶ ὑψηλὰ διατάγματα, ἵνα οἱ τῇ αὐτῇ
 Μεγαλειότητι ὑποκείμενοι Μεγαλέμποροι τῆς Εὐρώ-
 πης, καὶ τῶν Ἰνδιῶν, ἀπολαμβάνουσιν ἀνελλιπῶς, καὶ
 πληρέστατα, τὰ προνόμια, καὶ περιθάλψεις, ὅσας
 ἀπολαμβάνουσι τὰ ἐπιδημῶντα φιλικὰ ξένα Ἐθνη, καὶ
 να συστηθῇ Σῶμα Ἐμπορικὸν μὲ δύο ἐτησίους προε-
 στῶτας Ἐμπόρους καὶ συναδελφῆς, ψηφίζομένους πα-
 ρὰ τῶν ἰδίων Συνεμπόρων, καὶ ἐπικυρωμένους διὰ Βα-
 σιλικοῦ Ἐψηλοῦ Διατάγματος, καὶ ἄλλα, ὡς εἰς
 τὸ Ἄρθρον Σύστημα τῷ Γ'. Βιβλίονθ' ἐλῶ διαγράψει
 εἰς πλάτος, ἂν ζήσω.

Τὰ προνόμια ταῦτα ἐπεκυρώθησαν, καὶ ἐπεθεσπί-
 σθησαν μετὰ προσθήκης παρὰ τῷ νῦν εὐτυχῶς Βα-
 σιλεύοντος Κραταιοτάτου, καὶ Εὐμενεστάτου ἡμῶν
 Ἄνακτος, καὶ Ἀυτοκράτορος (οὗ ἡ δόξα εἶη διαιω-
 νί-

νίζουσα) καὶ τὸ Ὑψηλὸν Δεβλέτι τὰ διαφυλάττει ἀπαραιειώτως, καὶ οἱ κατὰ καιρὸν περίβλεπτοι, καὶ ἐκλαμπρένδοξοι Μεγάλοι Διερχμηνεῖς τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας, ὡς ὁμογενεῖς, ἔτι μᾶλλον, καὶ μᾶλλον φιλοτιμέμενοι, τὰ ὑπερασπίζονται καὶ τὸ Ἐμπόριον, τῷ ὁποίῳ τὸ ὄφελος ἀπεδείξαμεν ὠφελιμώτατον εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς τὸ Γένος μας ἀναγκαιότατον διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄλλων προσόδων, καὶ ἐλευθερίων ἐπιχειρημάτων, μεγαλύνεται, τιμάται, προστατεύεται, καὶ εὐδοκιμεῖ μὲ τῷ Θεῷ τὴν βοήθειαν, καὶ τὴν Βασιλικὴν ὑπεράσπισιν.

Τί μένει λοιπὸν πρὸς ἐπαύξεισιν καὶ στερέωσιν αὐτοῦ τοῦ ὠφελιμωτάτου καὶ ἀναγκαιοτάτου ἐπαγγέλματος εἰς τὸ Γένος μας, εἰμὴ μόνη ἡ πρέπουσα σπουδὴ καὶ μάθησις; Ὅτι δὲ αὕτη εἶναι ἀναγκαιότητα, καιρὸς εἶναι νὰ τὸ ἀποδείξω, διὰ νὰ πληροφορηθῆ ἕκαστος ὅτι ματαίως δὲν ἀγωνίζομαι γράφων Ἐμπορικὸν Σύγγραμμα· ἀλλὰ πεπληροφορημένος ὅτι οἱ ὁμογενεῖς Ἐμποροὶ ἔχου ἀνάγκην ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ ἄλλα Προγυμνάσματα, καὶ τρόπους, καθὼς εἰς τὰ ἐξῆς θέλου διδάχθῆ, ἀκολουθῶ τὸ ἐπιχείρημά μου τοῦτο.